

Podstawowym zadaniem spoczywającym na organach administracji publicznej wszystkich szczebli jest jak najlepsze koncepcyjne i organizacyjne przygotowanie się do działań ratowniczych w sytuacjach katastrof naturalnych i technicznych, a także powodowanych działaniami wojennymi, bądź wynikającymi z aktów terroru, niezależnie od czasu i miejsca ich wystąpienia oraz do likwidacji i minimalizowania ich następstw, a to wymaga sprawnego funkcjonowania systemu zarządzania kryzysowego.

Organy właściwe w sprawach zarządzania kryzysowego oraz ich zadania i zasady działania, a także zasady finansowania zadań zarządzania kryzysowego określa Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2007 Nr 89, poz.590 z póź. zmianami).

Zarządzanie kryzysowe to działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej.

Sytuacja kryzysowa to stan wpływający negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, wywołujący znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków.

Reagowanie kryzysowe to bieżące działania służb ratowniczych na wszelkie zdarzenia - zagrażające zdrowiu i życiu obywateli lub środowisku - zmierzające do ograniczenia lub zlikwidowania ich skutków oraz niesienia pomocy poszkodowanym.

Infrastruktura krytyczna to systemy oraz wchodzące w ich skład powiązane ze sobą funkcjonalnie obiekty, w tym obiekty budowlane, urządzenia, instalacje, usługi kluczowe dla bezpieczeństwa państwa i jego obywateli oraz służące zapewnieniu sprawnego funkcjonowania organów administracji publicznej, a także instytucji i przedsiębiorców.

Infrastruktura krytyczna obejmuje systemy:

- a. zaopatrzenia w energię i paliwa,
- b. łączności i sieci teleinformatycznych,
- c. finansowe,
- d. zaopatrzenia w żywność i wodę,
- e. ochrony zdrowia,
- f. transportowe i komunikacyjne,
- g. ratownicze,
- h. zapewniające ciągłość działania administracji publicznej,
- i. produkcji, składowania, przechowywania i stosowania substancji chemicznych,
- j. promieniotwórczych, w tym rurociągi substancji niebezpiecznych.

Zarządzanie kryzysowe przebiega w następujących fazach:

- 1. Zapobieganie** to działanie, które ma eliminować lub redukować prawdopodobieństwo wystąpienia kryzysu i ograniczać jego negatywne skutki dla ludzi i środowiska. Zapobieganie jest często niedocenianą, choć najważniejszą fazą zarządzania kryzysowego. Jest procesem, w efekcie którego można zorganizować system bezpieczeństwa określonej jednostki. Istotą tej fazy jest niedopuszczenie do powstania sytuacji kryzysowej, której można zapobiec. Sensem zapobiegania jest stworzenie sobie bazy, na której budowany będzie cały system. Aby funkcjonował on prawidłowo konieczne jest podjęcie działań wyprzedzających.
- 2. Przygotowanie** to działania planistyczno – organizacyjne tworzące plany i scenariusze, jak należy zareagować w przypadku określonego rodzaju sytuacji kryzysowej, obejmuje uruchamianie i rozwijanie struktur biorących udział w reagowaniu, a także przygotowanie ich do konkretnego działania. Faza ta

zazwyczaj rozpoczyna się w momencie powstania realnego zagrożenia i trwa do wystąpienia strat lub może występować równoległe z reagowaniem i polegać na przygotowaniu się do działania w ograniczaniu wtórnych skutków. Niekiedy faza ta może trwać bardzo krótko lub może być zupełnie pominięta.

- 3. Reagowanie** to zespół przedsięwzięć następujących po wystąpieniu katastrofy. Celem reagowania jest dostarczenie pomocy poszkodowanym i ograniczenie bezpośrednich oraz wtórnych zniszczeń i strat. Straż Pożarna, Policja, techniczne służby miejskie, służby medyczne, to główne siły reagowania kryzysowego. Aby działania reagowania były efektywne niezbędne jest przygotowanie dobrego planu reagowania, dobrze wyszkolonego personelu służb reagowania oraz zasobów sił i środków, z których pomocą można reagować.
- 4. Odbudowa** to końcowa faza cyklu zarządzania kryzysowego mająca na celu przywrócenie stanu poprzedniego, a ponadto także odtworzenie infrastruktury organizacyjnej i technicznej, która będzie mniej wrażliwa na kolejną katastrofę. Część działań z tej fazy musi być realizowana równoległe z reagowaniem.

W fazach zapobiegania, przygotowania i odbudowy najważniejszą funkcję pełni administracja publiczna, która odpowiada za stworzenie i sprawne funkcjonowanie lokalnego systemu bezpieczeństwa. Natomiast w fazie reagowania poza profesjonalnymi ratownikami, służbami, inspekcjami i strażami ważne zadanie spoczywa na organach władzy, które przy pomocy zespołów zarządzania kryzysowego koordynują działania wymienionych podmiotów.

System zarządzania kryzysowego w Polsce jest wieloszczeblowy i składa się z następujących komponentów:

- organów zarządzania kryzysowego,
- organów opiniodawczo-doradczych właściwych w sprawach inicjowania i koordynowania działań podejmowanych w zakresie zarządzania kryzysowego,
- centrów zarządzania kryzysowego, utrzymujących 24-godzinną gotowość do podjęcia działań.

Zarządzanie kryzysowe w Polsce jest realizowane na wszystkich szczeblach administracji publicznej. Poniższa tabela przedstawia jego organy na poszczególnych szczeblach administracji.

SYSTEM ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO				
Szczebel administracyjny	Organ zarządzania kryzysowego	Organ opiniodawczo – doradczy	Komórka administracji publicznej właściwa w sprawach zarządzania kryzysowego	Centrum zarządzania kryzysowego
Centralny	Rada Ministrów	Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego	Rządowe Centrum Bezpieczeństwa	Rządowe Centrum Bezpieczeństwa
Resortowy	Minister kierujący działem administracji rządowej/ Kierownik organu centralnego	Zespół Zarządzania Kryzysowego ministerstwa/ urzędu centralnego	Komórka ministerstwa lub urzędu centralnego właściwa w sprawach zarządzania kryzysowego (np. Biuro, Departament)	Centrum zarządzania kryzysowego ministerstwa/ urzędu centralnego
Wojewódzki	Wojewoda	Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego	Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Wojewódzkiego	Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego
Powiatowy	Starosta	Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego	Komórka starostwa powiatowego właściwa w sprawach zarządzania kryzysowego	Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego
Gminny	Wójt/ Burmistrz/ Prezydent Miasta	Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego	Komórka urzędu gminy właściwa w sprawach zarządzania kryzysowego	Mogą być utworzone Gminne Centra Zarządzania Kryzysowego (nie ma obowiązku ustawowego)

Opracowanie na podstawie: www.rcb.gov.pl